

Obsah

Úvod

1.	OBECNÉ RYSY FYZIKY	10
1.1	Fyzika jako věda	11
1.2	Fyzika a filozofie	12
1.3	Příčinnost (kauzalita) ve fyzice	14
1.4	Fyzika a technika	14
1.5	Měření fyzikálních veličin—fyzikální jednotka	16
1.6	Soustava fyzikálních jednotek	18
	Teoretické cvičení	20
2.	ZÍSKÁVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ MĚŘICÍCH INFORMACÍ VE FYZICE	23
2.1	Zdroje prvotních údajů	23
2.2	Zjišťování prvotních údajů při měření a jejich zpracování	35
2.3	Výsledky měření a jejich vyhodnocení	40
2.4	Jak užíváme výsledky měření k určení fyzikální veličiny výpočtem	41
2.5	Poznámky k měření fyzikálních veličin při vyučování fyzice	46
	Praktické cvičení	47
	Teoretické cvičení	53

Některé kinematické veličiny

3.	MĚŘENÍ DÉLEK	57
3.1	Radiolokační metody	57
3.2	Trigonometrická metoda	62
3.3	Přesnost nepřímých metod při určování vzdálenosti	65
3.4	Úhломěrné přístroje	66
3.5	Z dějin metru	75
	Praktické cvičení	81
	Teoretické cvičení	93
4.	MĚŘENÍ ČASU A POLOHY	97
4.1	Principy měření času	97
4.2	Astronomické měření času	100
4.3	Astronomické souřadnice a určování zeměpisné polohy	107

Praktické cvičení	109
Teoretické cvičení	112
5. MĚŘENÍ RYCHLOSTI A ÚHLOVÉ RYCHLOSTI	118
5.1 Teoretické základy dvou metod měření	118
5.2 Měření rychlosti na základě Dopplerova jevu	118
5.3 Měření rychlosti a úhlové rychlosti na základě stroboskopického jevu	123
5.4 Úhlová rychlost	125
5.5 Souvislost vektoru rychlosti, úhlové rychlosti průvodiče a radiální rychlosti	126
Praktické cvičení	127
Teoretické cvičení	134

Zákony zachování v mechanice

6. ZÁKON ZACHOVÁNÍ HYBNOSTI	139
6.1 Hybnost a impuls	139
6.2 Zákon zachování hybnosti	141
6.3 Některé aplikace zákona zachování hybnosti	142
Praktické cvičení	145
Teoretické cvičení	155
a) Problémové úlohy	155
b) Početní úlohy	156
7. ZÁKON ZACHOVÁNÍ MECHANICKÉ ENERGIE	159
7.1 Mechanická energie	159
7.2 Mechanická energie posuvného a otáčivého pohybu tělesa	161
7.3 Centrální ráz těles	164
Praktické cvičení	165
a) Teoretický rozbor rázu těles	165
b) Pokusy	168
Teoretické cvičení	173
a) Problémové úlohy	173
b) Početní úlohy	174
8. ENERGIE PROUDÍCÍ KAPALINY	179
8.1 Základní pojmy	179
8.2 Základní zákony ustáleného proudění	180
8.3 Proudění skutečné (reálné) kapaliny	184
Praktické cvičení	185
a) Pokusy	185
b) Měření	190

Teoretické cvičení	193
a) Problémové úlohy	193
b) Početní úlohy	194
9. ENERGIE TĚLES V SLUNEČNÍ SOUSTAVĚ A VRHŮ NA ZEMI	197
9.1 Hledání vlastností gravitace. Keplerovy zákony	197
9.2 Keplerovy zákony pro pohyb tělesa po kružnici	202
9.3 Potenciální energie těles v gravitačním poli	203
9.4 Zákon zachování mechanické energie při pohybu těles v gravitačním poli	206
Praktické cvičení	208
Teoretické cvičení	219

Pole centrálních sil

10. ČÁSTICE S NÁBOJEM V ELEKTROSTATICKÉM POLI	222
Praktické cvičení	229
a) Úvodní pokusy ke studiu struktury elektrostatického pole	229
b) Jednoduchá měření umožňující studium elektrostatického pole	233
c) Náměty složitějších měření	237
Teoretické cvičení	239
11. TĚLESO V HOMOGENNÍM GRAVITAČNÍM POLI	243
11.1 Zákon všeobecné gravitace	243
11.2 Měření gravitační konstanty	244
11.3 Proč závisí tíhové zrychlení na zeměpisné šířce	245
11.4 Gravitační pole	246
11.5 Energie těles v gravitačním poli	248
11.6 Pohyby těles v zemském gravitačním poli	248
Praktické cvičení	252
Teoretické cvičení	255
a) Problémové úlohy	262
b) Početní úlohy	263

Fyzikální olympiáda	266
--------------------------------------	------------